

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetslivskriminalitet, SOU 2024:14

Dnr: A2024/00424

Fackligt center för papperslösa (FCFP) har getts möjligheten att lämna ett yttrande över Delegationen mot arbetslivskriminalitets delbetänkande Arbetslivskriminalitet, myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete, SOU 2024:14.

Sammanfattning/övergripande

Allmänna synpunkter från delegationens bedömningar att lyfta:

- FCFP noterar att delegationen identifierat att myndighetssamverkan brister gällande information till utsatta arbetstagare. FCFP delar denna bedömning och anser att betydligt mer behöver göras för att säkerställa tillgänglig information till utsatta arbetstagare i Sverige.
- FCFP anser att det är nödvändigt att förbättra samverkan mellan myndigheterna för att bekämpa arbetslivskriminaliteten. Myndigheternas arbete mot arbetslivskriminalitet behöver ha en hög prioritet och fortsätta att utvecklas. Myndighetssamverkan behöver vara ett operativt arbete och resultera i fler inspektioner, utredningar och åtal. Det är också helt centralt för att arbetet ska vara framgångsrikt att samverkan sker med arbetsmarknadens parter.
- FCFP vill också poängtera att många av de arbetstagare som drabbas av arbetslivskriminalitet är brottsoffer och ska därmed erbjudas stöd. Det är något som bör genomsyra myndigheternas arbete mot arbetslivskriminalitet. Idag är det även många arbetstagare som utsätts för arbetslivskriminalitet men inte vågar anmäla. FCFP:s erfarenhet är att det är svårt att få människor att medverka i utredningar mot sin arbetsgivare och att både arbetskraftsmigranter med och utan ett arbetstillstånd inte vill uppmärksamma missförhållanden eftersom de fruktar att de ska utvisas ur landet och därmed gå miste om möjligheter att till exempel få ut den lön de anser att de har rätt till. Fokus för myndighetssamverkan bör i första hand vara att upptäcka de arbetsgivare som utnyttjar anställda och säkerställa att de får kännbara påföljder.
- FCFP vill även påpeka att myndighetssamverkan enskilt aldrig kommer lösa arbetslivskriminaliteten utan att ytterligare åtgärder krävs för att motverka arbetslivskriminaliteten. Det krävs ett helhetsperspektiv som även inrymmer andra reformer över flera områden för att hålla oseriösa och kriminella arbetsgivare borta från arbetsmarknaden och stärka arbetstagares ställning så att arbetstagarna får incitament och möjlighet att berätta för sin fackförening eller en myndighet om vad de har utsatts för.

Möjligheterna för fackföreningar att få kontakt med arbetstagare, organisera och företräda dem bör på stärkas för att motverka arbetslivskriminaliteten.

- FCFP anser att det är nödvändigt att stärka det straffrättsliga skyddet gällande människoexploatering. FCFP menar att det finns lärdomar att dra från andra länder såsom Belgien vad gäller till exempel utformningen av straffrättsliga bestämmelser och hur offer för människoexploatering tas om hand.

- FCFP välkomnar förslaget om inrättandet av en gemensam tipsportal. Särskilt positivt ställer sig FCFP till att det bör vara en särskild tipsmall för arbetsmarknadens parter. Tips som inkommer från arbetsmarknadens parter bör enligt FCFP få särskilt hög prioritet. Överlag anser FCFP att det är viktigt att en tipsfunktion utformas med hög grad av tillgänglighet för användaren, med möjlighet att vara anonym och att målsättningen bör vara att när det är möjligt att återkoppling ges på tipsen.

Synpunkter på enskilda förslag

3.13.7 Fler myndigheter bör i sina instruktioner få i uppgift att bidra till arbetet mot människoexploatering och människohandel

FCFP tillstyrker delegationens förslag att det ska framgå av Arbetsmiljöverkets och Skatteverkets instruktioner att myndigheterna ska bidra till arbetet mot människohandel och likande brott.

3.14.5 Samrådet mellan myndigheter och arbetsmarknadens parter bör utvidgas till fler branscher

Arbetsmarknadens parter har en central roll för att bekämpa arbetslivskriminaliteten. FCFP tillstyrker därmed utredningens förslag att samrådet bör utvidgas till fler utsatta branscher.

Det bör ligga i både myndigheternas och parternas intresse att det skapas en dialog mellan samtliga berörda samt att dialogen upprätthålls. Samrådet fyller därför en viktig funktion genom att skapa relationer till och mellan parterna.

3.14.8 Det bör underlättas för Arbetsmiljöverket att lämna uppgifter till arbetsmarknadens parter

FCFP tillstyrker utredningens förslag som innebär att Arbetsmiljöverket under vissa förutsättningar får informera arbetsmarknadens parter om förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet.

3.14.9 Statsbidrag till arbetsmarknadens parter för att främja samverkan med myndigheter

Arbetsmarknadens parter har en central roll för att motverka arbetslivskriminalitet. FCFP delar delegationens bedömning att Arbetsmiljöverket även fortsättningsvis bör ha i uppdrag att verka för ett ökat nyttjande av de medel som avsatts för statsbidraget. FCFP delar även bedömningen att regeringen bör överväga att göra det möjligt med längre bidragsperioder samt ett breddat ändamål för vilket statsbidraget får användas. Utöver detta anser även FCFP att fler åtgärder behövs såsom längre ansökningstider och vägledningshjälp vid ansökan för att sänka trösklarna för statsbidraget.

3.16.3 Slutsatser gällande samordning med samverkan mot organiserad brottslighet

FCFP tillstyrker delegationens förslag att samverkan mot arbetslivskriminalitet och samverkan mot organiserad brottslighet fortsätter som två separata uppdrag men som samarbetar vid behov.

4.6.3 Det finns skäl att inrätta en myndighetsgemensam tipsfunktion

FCFP tillstyrker delegationens bedömning om behovet av att inrätta en myndighetsgemensam tipsportal och ställer sig även bakom förslaget med en särskild mall för arbetsmarknadens parter.

4.8.3 Den enskilde bör själv kunna förfoga över till vem tipset ska överföras

FCFP anser att personen som anmäler in ett tips själv kan välja till vilket myndighet tipset ska gå och FCFP är skeptiska till att någon enskild myndighet alltid ska vara förvald som föreslås i 4.8.4. Det är även viktigt att personen som tipsar kan vara anonym.

Ordförande

Peter Fredin